

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

La octava del Corpus.

L' AUFÀBREGA DE SANT JOAN

— Ves si has vist al mon fragancia
com la que aquí 't duch, Remei.

Apa, agafa 'l test y ensuma:
jo ja 'n tinch tot el nas ple.

CRÓNICA

Més de trenta anys han sigut necessaris pera donar popularitat á un home de gran mérit, pero també de una gran modestia. Parlo de D. Ramón Batlle y Ribas, el mestre dels teixidors de Catalunya. Per iniciativa de un de sos deixebles, D. Marcelino Pujol, desde bon principi secundada ab entussiasme per D. Isidro Serra y D. Francisco Martí, deixebles aixís mateix del Sr. Batlle, se li tributá diumenje públich homenatge en el Saló de sessions del *Foment del treball Nacional*.

Allí vejerem al home á qui tant deu l' industria catalana, de fesomia franca y bondadosa, llansar llágrimas d' eterniment per aquells ulls casi cegos per efecte del treball, al recullir els justos y merecuts elogis que li anavan dirigint els que sigueren sos deixebles, alguns dels quals de senzills obrers qu' eran han passat á ser directors de fábriques, y altres, fabricants, que no s' han desdenyat de conèixer la teoria y la práctica del art de teixir, segons el método del Sr. Batlle.

Aixís es com han pogut proclamar el mérit per ell contret, en días de verdader perill pera l' industria textil de Catalunya.

Aquests días de perill se contrauen á l' época en que fou substituït el teler de má pel mecánich. Equivalia aquest cambi, á un cambi d' armament, en els combats de l' industria, no menos atzarosos que 'ls de la guerra, ja que l' exèrcit millor armat es el que se 'n emporta la victoria.

A la industria rutinaria de Catalunya la sorprenqué aquella modificació radical vinguda tan soptadament. El teler mecánich tenia per enemichs als que basavan l' exercici de la industria en la possessió de secrets y procediments que 's guardavan per ells recóndits, com coses d' art de bruixeria. No hi havia tampoch la suficient preparació técnica y práctica pera sortir en bé de la proba. De aquí 'ls molts fracassos suferts pels primers qu' ensajaren la innovació, y cada escarment d' aquests, engendrava milers de recelosos.

Per adaptar la industria textil catalana al nou y important progrés del teler mecánich, haurían calgut escolas ahont s' hagués ensenyat el seu maneig. Pero ni 'l Estat se cuida de aquestas bicocas, ni 'ls particulars, en aquest país de un individualisme casi

salvatje, se distreuhen dels seus negocis particulars pera provehir á una necessitat pública y de utilitat colectiva.

Donchs bé: lo que no feu l' Estat, ni tractaren de fer colectivament els industrials de Catalunya, ho realisá ell sol, per sa propia y espontánea voluntat, un home de fe: 'l Sr. Batlle y Ribas.

* * *

Ell mateix s' havia format, sense mestres, sense guía, llegint molt y ensajant sense cansarse.

Quan creyent poder ser útil á la industria, anava recorrent las fábriques, recullia més desdenys que frases d' encoratjament. Fins hi havia qui l' insultava y qui creyentse perjudicat per sos oferiments li dirigia certas amenassas.

Y ell, lluny de retrocedir anava avansant per aquell camí sembrat d' espinas, confiat en que al fi se li faria justicia.

Y tant com se n' hi ha fet! Principiá á tenir alguns deixebles: per fi sos concells comensaren á ser sollicitats, y com al donarlos semblava que 's desvanèixan els duptes, tal com se desvanèixen els núvols á un raig de sol, de mica en mica, pas á pas, aná guanyant terreno, y 'l maneig del teler mecánich, apoyat en teorías científicas, que 'l Sr. Batlle formulava, posantlas al alcans de totes las inteligencias, deixá de ser un misteri y una causa de perturbació, pera convertirse en un ausiltar poderosíssim del progrés industrial.

Tot aixó ho anava conseguint el Sr. Batlle ab els cursos particulars que havia establert á casa seva, ab las conferencias públicas que donava en el *Centre industrial de Catalunya*, y ab la publicació de un *Método* complert, fill dels seus estudis porfiats y de las sevas prolongadas experiencias, qual *Método* afronta victoriosamente la comparació ab els Tractats del art de teixir més adelantats que han vist la llum al estranger.

El Sr. Batlle semblava á mans plenas llevors de riquesa y de progrés fecundadas pel seu talent y per la seva indomable enteresa de carácter, y ho feya com un verdader altruista, sens aspirar á altre premi que á la satisfacció de la seva conciencia.

Altres han recullit els fruits positius dels seus afanyes... Gran cosa es que á lo menos li reconeguin avuy la gloria de la sembra.

S' aproxima á un miler el número de alumnos que han rebut directament las sevas ensenyansas:

y un miler ja forman legió dintre del gran exèrcit de l'indústria. Per tot arreu de Catalunya y Espanya, y fins en algunas repúblicas americanas ahont l'indústria textil comensa á germinar, s'hi sent l'influencia del mestre exercida per algun de sos numerosos deixebles que s'han anat escampant per las fàbricas. Fins las llensadores, al passar reventas per entre l'urdit, semblan pronunciar el seu nom:—Batlle!... Batlle!... Batlle!... Batlle!...

* * *

Y ara calculin, si un home sol ha fet tot aixó; si un individu sense més element que la seva inteligencia y la fermesa de la seva voluntat ha arribat á tant ¿ahont no arribaria l'concert de tots els que tenen algun interès en els progressos dels diversos rams de l'activitat, basantlos en la divulgació de l'ensenyansa tècnica?

Lo que no's fa á Espanya, ni á Catalunya, ho realisan els suïssos, ahont hi ha professors de tots los coneixements relacionats ab las industrias y las arts que allí's cultivan. Per cert que alguns d'ells percebien sous més crescuts que'l mateix president de la República.

La part més grossa dels pressupostos del Estat, dels Cantons y dels Municipis s'inverteix en ensenyansa, porque els suïssos diuen y no falla:

—La primera y principal riquesa de una nació, es l'instrucció dels ciutadans que la componen.

Be se'n fan d'esforsos á Barcelona pera crear festas, y veure de aclimatarlas!

Ara mateix s'ha volgut realisar la dels mercats, al istil de la que's fa á París, á mitja Quaresma. Al traslladaria al mes de juny, els seus iniciadors haurán tingut en compte que per molts barcelonins, y dat el preu escandalós á que s'han posat els comestibles, aquí á Barcelona es Quaresma tot l'any.

Per aixó, cayent el mes de juny á la meytat del any, devém trobarlo molt á propòsit pera festejar la *Mi-Carême*.

Ignoro á l'hora en qu'escrich si aquí, com á París, s'elegiran reynas del mercat, triant entre las venedoras, re-venedoras y maneras las més guapas y las més saladas, pera passejarlas *en triomf*, entre l'admiració del poble.

Á París, aquests càrrechs son molt

¡Mireulo, pobret infant, com me l'están encerant!

disputats. No sé que succehirá á Barcelona, ahont fins ara no més se nombran reynas en els Jochs Florals. Y no es lo mateix ser reyna de las flors, que reyna de las verduras, dels tomátechs, de las patatas y de las alberginias.

Menos mal si's tractés de proclamar la reyna dels *pebrots*. ¡Ne donan tants las damiselas dels nostres mercats, quan algun mosquit intenta propassarse!...

Las millors festas que podrian celebrarse fora ab motiu de la rebaixa de preu dels comestibles, ja sigui per la supressió dels consums, ja per l'arreglo de la qüestió dels cambis, que tot ho encareixen, posant á un gran número de conciutadans en la trista situació de no poderse alimentar degudament.

Pero aixó va llarch, si'l poble mateix no cuida de posarhi un bon remey, menjantse als autors de las sevas desditxas.

Festas avuy?... Si fins semblan un sàrcame!

Anemnos divertint, haventhi com hi ha, uns deu mil obrers en vaga. Deu mil obrers, que no podent viure ab lo que guanyan, reclaman la millora de la seva sort.

Aquests si que *fan festa!*

P. DEL O.

PRIMAVERA

SONET

Al bes del sol d'abril, mare Natura,
com de festa major tota s'enjoia;
la terra's posa feta hermosa toya
de flors de mil colors y de verdura.

No hi ha en la rassa humana criatura
que al rebre son alé no senti joia;
fa esclatá en pubertat la tendra noya,
y llensa al jovencel á la ventura.

Els vells, ells pobres vells també respiran
wb un delit com d'afamada fera
els perfums de las flors, mentres suspiran
la seva ja llunyana Primavera;
y al girarse endetrás per si l'oviran
senten un greu neguit que'ls desespera.

PERE LLAVERIA Y ESTIVILL

PROCEDIMENT INFALIBLE

La causa may l'havia manifestada á ningú, pero'l *certus* es qu'en Vidalet estava soberanament aburrit del mon.
Un día, en un moment de *spleen* agut, va tenir la franquesa de declararnos els seus propòsits.

—He determinat matarme—va dirnos.
¿Qué haviam de respóndreli nosaltres, coneixent el seu estat d'ànim?

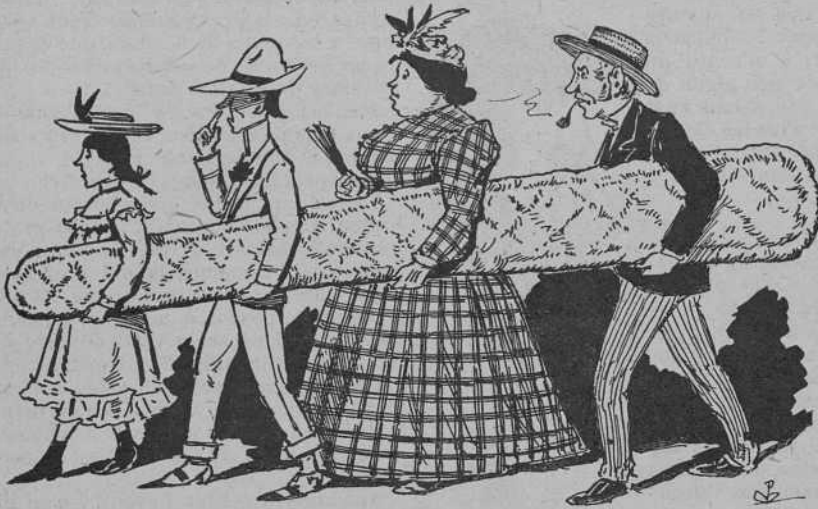
—Noy, fas molt bé,—vam contestarli tots els companys á coro.

—¿Es á dir que aproben el pensament?

—¡Aprobat, aprobat!...

—¿Quina classe de suïcidi m'aconselleu?
Aquí ja van dividir-se'ls parers. L'un li recomenava'l matrimoni ab sis donas á la vegada, l'altre li assegurava que'l sal-fumant es una cosa molt més segura,

LA TRADICIÓ

—Per Sant Joan ja 'ns la tenim pensada: á la nit farem broma com cad' any, anirém á menjar coca ensucrada...

—No tant. Sembla qu' en aquell moment passava per sota del balcó un carro carregat d' herba, y 'l pobre Vidalet, en lloch d'estrellarse contra las pedras, s' ha trobat de cap en una pila d' aufals.

A pesar d' aquest segón fracás, el nostre héroe no va desanimarse. ¿El revólver y 'l balcó no havian anat bé? Un' altra cosa hi aniria. Al mon hi ha mes días que llangonissas y mes medis d' extirpar la vida que de crearla.

L' altra cosa, per en Vidalet escullida pera realisar els seus endemoniats propòsits, va ser la corda.

Detalladament ho explicavan un vespre 'ls diaris. L' aspirant á sui-

aquest li parlava dels puros de tres céntims, aquell posava als núvols las excelencias del aixarop de mistos...

—Sou uns mals amichs— digué per fi en Vidalet, posantse molt serio:—us demano un consell y us divertiu fent broma. *Buenas!* No us necessito per res. Ja 'm sabré arreglar jo sol.—

¡Y tal si va sapiguerse arreglar!

L' endemà mateix surt de casa, 's compra un revólver, y pim, pom, pum!... tres tiros al cap. Pero fos que l' armota tingués algun defecte, fos que 'l pols li tremolés, fos que la seva closca estigués blindada, las balas, després d' ensangrentarlo més que regularment, van deixar á n' en Vidalet tan bó y tan sá com avans de la trágica tentativa, pero, aixó sí, disposat á repetirla tantas vegadas com fos necessari.

—Vull matarme—deya:—vull matarme, y costi lo que costi haig de sortir ab la meva.

—Home—va dirli un día un de nosaltres:—¿per qué no fas donació del teu cos á Barcelona y 'l regalas de viu en viu á las fieras del Parch?...

—Faré lo que 'm dongui la gana—respongué l' impertérrit suicida, dirigintnos á tots plegats una immensa mirada de despreci.

Vintiquatre horas després d' aquesta conversa, un dels de la colla arribava tot trastornat al café, portantnos noticias d' ell.

—Ja hi ha tornat!...

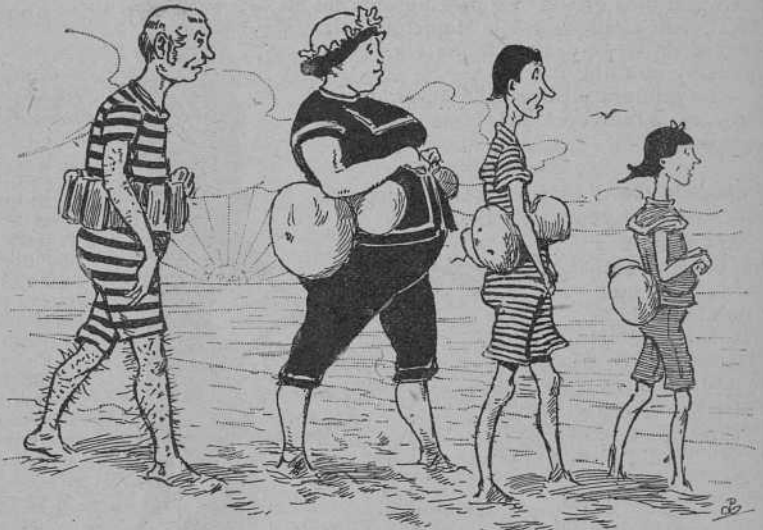
—¿Qué? ¿Altra vegada ab el revólver?

—S' ha tirat desde 'l balcó.

—¿Y ha mort?

—Incólume! Aquest xicot té set vidas. Diu que no s' ha fet absolutament res.

—¿Desde un tercer pis? Aixó es un miracle.

y l' endemà pendrém el primer bany.

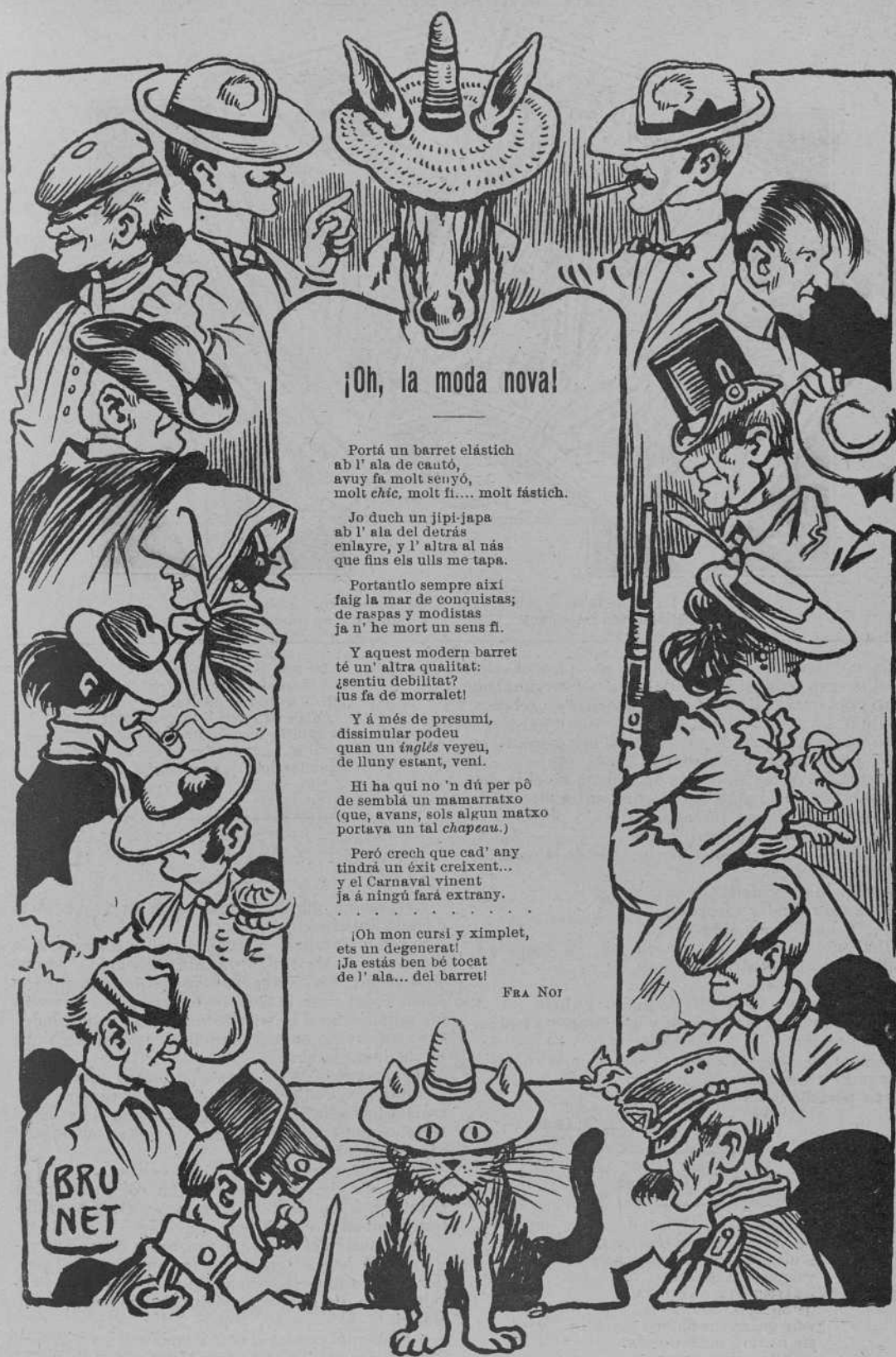
cida, després d' haver fet un nus escorredor y de lligar la corda al sostre, s' hi havia deixat anar com qui 's beu un ou passat per aygua; pero la corda no era de confiansa y trencantse per la part mes prima, á lo millor de la delicada operació ¡cataplúm!, en Vidalet, que aquella nit se feya l' ilusió d' anar á sopar ab Sant Pere, s' havia vist prosaicamente assentat á terra com un moro.

—¿Encare hi tornarás?—vam dirli nosaltres.

—¡Vaya!... Precisament ara ja no es qüestió d' aburrimnt, sino d' amor propi.—

No va enganyarnos. Aquesta vegada apelá á l' asfíxia. Tancat dintre del seu quarto y tapadas totes las escletxas que podían donar pas al ayre, l' incansable suicida encengué un brasero ple de carbó y posantse á llegir el *Brusi* del día avans esperá tranquilament els aconeteixements.

Pero, quarta batalla, quarta derrota. Tampoch aquest cop, com deya ell després ab verdadera amargura, la sort volgué favorirlo. L' asfíxia, desit-

¡Oh, la moda nova!

Portá un barret elástich
ab l' ala de cautó,
ayuy fa molt senyo,
molt *chic*, molt fi.... molt fástich.

Jo duch un jipi-japa
ab l' ala del detrás
enlayre, y l' altra al nás
que fins els ulls me tapa.

Portantlo sempre així
faig la mar de conquistas;
de raspas y modistas
ja n' he mort un sens fi.

Y aquest modern barret
té un' altra qualitat:
¿sentiu debilitat?
¡us fa de morralet!

Y á més de presumí,
dissimular poden
quan un *inglés* veyen,
de lluny estant, vení.

Hi ha qui no 'n dú per pò
de sembla un mamarratxo
(que, avans, sols algun matxo
portava un tal *chapeau*.)

Peró crech que cad' any
tindrà un éxit creixent...
y el Carnaval vinent
ja á ningú farà extrany.

¡Oh mon curs! y ximplet,
ets un degenerat!
¡Ja estás ben bé tocat
de l' ala... del barret!

FRA NOI

BRU
NET

LAS BARBAS DEL VEHÍ...

La saragata de Servia
ha sigut tan imponent

que fins els reys de las cartas
s' han posat en moviment.

jada no havia passat d' un llarch ensopiment, del qual la seva família, alarmada al observar que no sortia del quarto, l' havia pogut retornar ab relativa facilitat.

—Y ara ¿qué?—vam preguntar-li, no creyent ja en la possibilitat del seu suïcidi.

—Ara...—va respondre'ns en Vidalet ab el tó del qui sab ben bé lo que 's diu:—ara anirà de debó. Lo qu' es aquest cop, no falla.—

En efecte, no ha fallat.

L' altre dia va compareixer un dels de la colla ab la terrible noticia.

—¿Sabeu en Vidalet? Ja es mort.

Tots vam quedar sorpresos.

—¿De quin' arma s' ha servit?

Del automòvil. Va comprarne un, va posarse á corre á cent kilòmetros per hora, y...

—No parlis mes.

Es lo que tots els llibres de moral diuen:

«Tart ó aviat la laboriositat y la constancia troban el seu premi.»

O, com ab menos elegancia pero ab més concisió solém dir els cataláns:

«La perfidia mata la cassa.»

A. MARCH

ÍNTIMA

Per cercá un pomell de flors
un pomell de flors boscanas,
l' altre dia, á pich de jorn,
vaig eixir á la montanya.

D' espígol, de romaní,
de farigola y de salvia,
vaig guarnirne un bell ramell,
enviantlo á ma estimada.

Ella vivia á ciutat

entre una atmósfera insana;
anyorosa del poblet
allí 's trobava malalta.

Quan va rebre 'l meu present
va aspirarlo enamorada;
...¡Si n' hi varen fer de bé
aquellas flors de montanya!...

F. CARRERAS P.

¡ABUR, MONTJUICH!...

Després no diguin que no se 'ls ha avisat ab la deguda anticipació.

Si tenen intenció d' anar á cullir farigola á la montanya de Montjuich, vájinhi desseguida, perque sinó es fácil que 's quedin sense. Un dia d' aquests aném á derribar la célebre fortalesa y á procedir immediatament á la transformació del mont *Judai-cus*, convertirlo en un magnífich Parch rústech que ha de donar la hora.

¿Que á qué 's deurá aquest portentós miracle?

Molt senzill: el govern, que, sempre generós y altruista, ha cedit á la ciutat de Barcelona el castell, el terreno que ocupa y una pila de centas mojudas al seu alrededor.

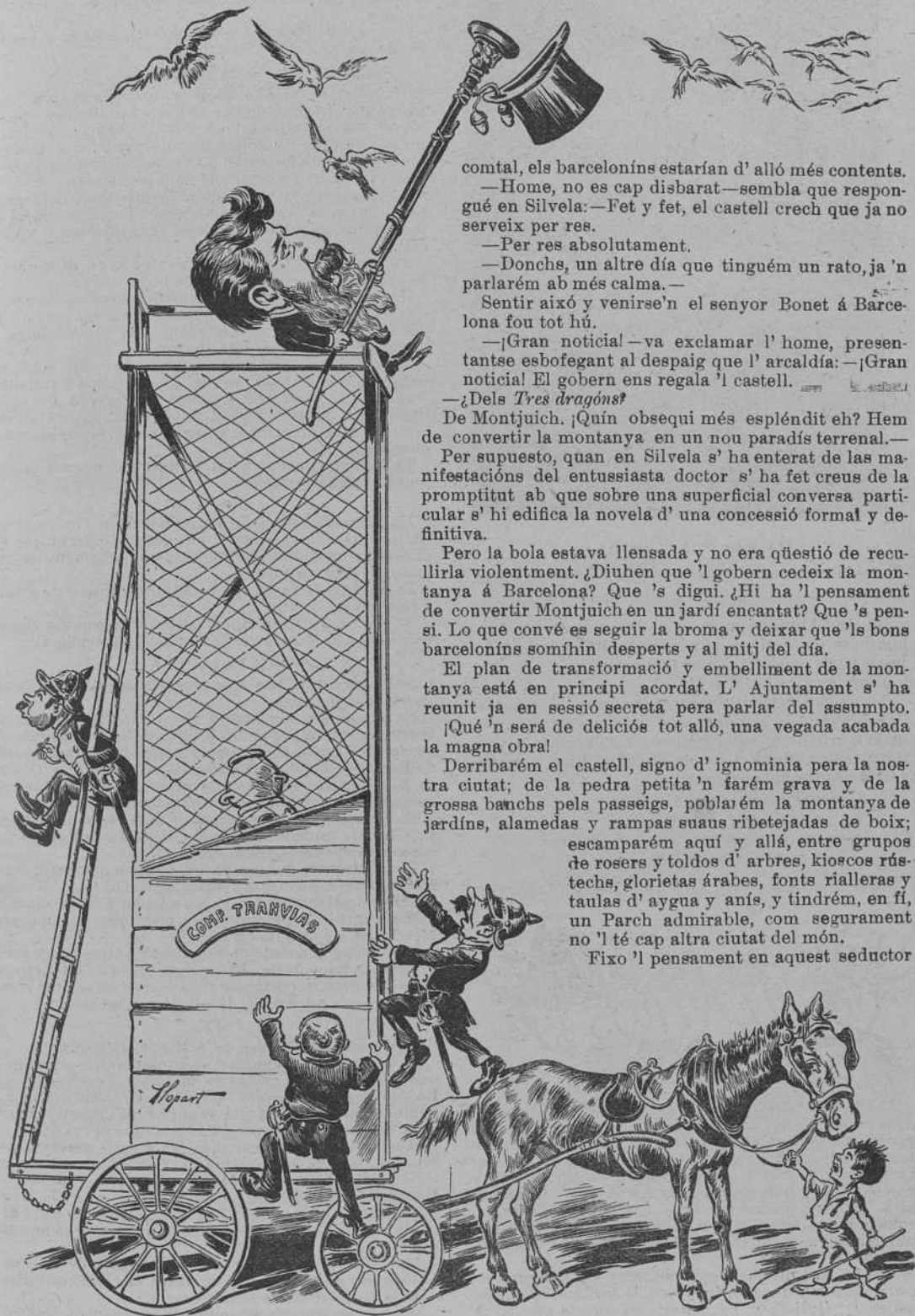
Es á dir, permétinme... ¿Hi dit cedir?... Retiro la paraula. En rigor al govern no ha cedit res: tot se reduheix á un modest entretoch, deixat anar distretament en el curs d' una conversa.

La historia del fet es tan ignocenta com clara.

Per alló de que «qui no te res que fer el gat pentina,» un senador barceloní, el *baró* de Bonet, se 'n va anar un dia á fer una visita al president del ministeri.

—¿Sab que pensava, don Francisco?—va dirli.—
Que si donava 'l castell de Montjuich á la ciutat

UN ALTRE NÚMERO D' AQUELLAS FESTAS...

comtal, els barcelonins estarien d' alló més contents.
—Home, no es cap disbarat—sembla que respongué en Silvela:—Fet y fet, el castell crech que ja no serveix per res.

—Per res absolutament.

—Donchs, un altre dia que tinguém un rato, ja 'n parlarém ab més calma.—

Sentir aixó y venirse'n el senyor Bonet á Barcelona fou tot hù.

—¡Gran noticia!—va exclamar l' home, presentantse esbofegant al despaig que l' arcaldia:—¡Gran noticia! El govern ens regala 'l castell.

—¿Dels Tres dragóns?

De Montjuich. ¡Quín obsequi més espléndit eh? Hem de convertir la montanya en un nou paradís terrenal.—

Per supuesto, quan en Silvela s' ha enterat de las manifestacions del entusiasta doctor s' ha fet creus de la promptitut ab que sobre una superficial conversa particular s' hi edifica la novela d' una concessió formal y definitiva.

Pero la bola estava llensada y no era qüestió de recullirla violentment. ¿Diuhem que 'l govern cedeix la montanya á Barcelona? Que 's digui. ¿Hi ha 'l pensament de convertir Montjuich en un jardí encantat? Que 's pensi. Lo que convé es seguir la broma y deixar que 'ls bons barcelonins somhin desperts y al mitj del dia.

El plan de transformació y embelliment de la montanya está en principi acordat. L' Ajuntament s' ha reunit ja en sessió secreta pera parlar del assumpto.

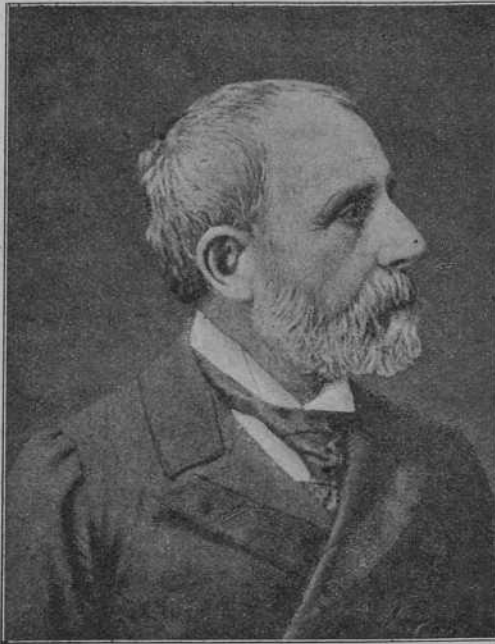
¡Qué 'n será de deliciós tot alló, una vegada acabada la magna obra!

Derribarém el castell, signo d' ignominia pera la nostra ciutat; de la pedra petita 'n farém grava y de la grossa banchs pels passeigs, poblarem la montanya de jardins, alamedas y rampas suaus ribetejadas de boix; escamparém aquí y allá, entre grupos de rosers y toldos d' arbres, kioscos rústechs, glorietsas árabes, fonts rialleras y taulas d' aygua y anís, y tindrém, en fi, un Parch admirable, com segurament no 'l té cap altra ciutat del món.

Fixo 'l pensament en aquest seductor

L' aviada de coloms á la plassa de Catalunya.

ELS QUE SE 'N VAN

GASPAR NÚÑEZ DE ARCE

Notable poeta, mort a Madrid el dia 9 del corrent mes.

projecte, s'han tributat ja vots de gràcies, s'han nomenat comissions, s'ha donat el Parch de Montjuich poch menos que per realitat.

¿Serà veritat tanta bellesa?

Jo confio que sí; pero recordant que la plassa de Catalunya fa ja *més de trenta anys* que vam començar-la a urbanisar y encare avuy està com la veyém, tot y esperant que 'l Parch de Montjuich aparegui vert y ufanós als nostres ulls,

vaig a comprá una cadira per esperar-me assentat, perquè crech que si m'hi assento no es fácil que 'm cansi tant.

MATÍAS BONAFÉ

TÍVOLI

Las bodas de Camacho es un episodi del *Quijote* portat a las taulas per dos autors de la terra y adornat ab solfas per un compositor novell de la terra també. En Cervantes hi té l'invenció y molts fragments de diàlech: els arregladors hi han posat el treball de surgirlo, 'l fl, y no sé si dirne l'atreuiment de portar a la plástica escénica, lo que 'l manco immortal fixá sobre 'l paper, ab aquella intensitat y gallardía descriptiva, que 'ls millors cómichs del mon son incapassos de reproduhir... y figúrinse 'ls del *Tivoli*.

Ab aixó està dit que l'episodi lluny de realzarse, en certa manera 's descompón, y que 'ls dos famosos personatjes D. Quijote y Sancho Panza, creats pera corre aventuras fixantse poderosament en l'imaginació dels

lectors, no van ser creats pera córrer y arrossegarse per l'escena.

En quant a la música está plagada de reminiscencias, y encare que, ben armonisada, per regla general languideja.

Tot aixó ha fet que *Las bodas de Camacho* no s'acabessin de casar ab el gust del públich.

NOVEDATS

Un'obra nova: *L'altro periculo* de Donnay. L'eminent autor francés, mestre en l'art del diàlech, aquesta vegada ha fet alguna cosa mes que dialogar. Ha creat un tros de vida, magníficament observada, y sentida tan fonament, que en certs moments la comedia 's transforma en drama, y en drama molt penetrant.

L'altro perill es el que corre la dona amant, de que l'home que gosa 'ls seus favors, acabi per enamorar-se de la seva filla, seduhit per sa jovensana injenuitat, y s'hi casi.

La mare es al ff mare, y cedeix pera no destruhir la felicitat del sér que ha portat en las entranyas.

Juga en Donnay ab aquest assumpto relliscós y posa de relleu a cada punt son inagotable ingeni, son domini del assumpto, sa connaturalisació ab la vida moderna, y un sens ff de qualitats totes seductoras.

Tingué l'obra una interpretació admirable, sobre tot per part de la Mariani, prodigi d'expontánea naturalitat y de la Srta. Paoli que 's revelá una ingénua, de aquelles que deixan recort en el públich. Es dintre del seu caràcter tota un'actriu, y una brillant esperança pera quan sigui mes dona.

En Zampieri cooperá brillantment ab el magnífich conjunt de la interpretació.

Un'altra obra nova *La Passarelle* de 'n Grossac y en Croisset. Género parisench pur: alegre, divertit, plé de picardía y de malícia; ab son assumpto enginyós, ab sos episodis despampanants.

La Mariani fa del seu personatge un primor de gracia y travessura.

Y 'l públich rihent, rihent sempre, perque *La Passarelle* es una producció verdaderament pessigollera.

CATALUNYA

Successivament han anat presentantse algunas de las novetats anunciadas.

La temporada s'inaugurá ab el drama de Vélez de Guevara, refundit pel Sr. Villegas: *Reinar después de morir*. Está basat en el famos episodi de la Historia de Portugal, *D.ª Inés de Castro*, la esposa del rey D. Pere, a qui aquest feu desenterrar, y colocar en el trono, manant a sos cortesans que la reverenciessin.

En els actes primer y segon tot se 'n vá en discreteigs y gallardías propias de l'època; l'efecte dramátich no 's condensa poderós fins al últim acte.

La Guerrero digué son paper, ab gran discreció; pero estalviant mes de lo que deuria 'ls arranchs de l'ànima. En Diaz de Mendoza feu gala de aquella dicció clara y diáfana que li es propia, sobresortint de una manera especial en las últimas escenas.

L'obra sigué posada ab propietat y sobre tot ab gran riquesa indumentaria. La companyia de la Guerrero dona una gran importancia a la *mise en scene*, y al efecte s'ho porta tot: trajos, decoracions y mobles.

Segón estreno: *Caridad* de 'n Miguel Echegaray.

Lo de sempre, tractantse de aquest autor: una concessió completa als gustos de un públich poch exigent. Lo que passa en *Caridad*, no passa en loch del mon. ¿Quina familia es capás de suportar las impertinencias de la titiritera Petra, recullida en la casa per caritat?

Donchs aquestas impertinencias y certs serveys que presta a la seva benefactora—per ser dona de molta forsa—y l'abdicació que fá del seu amor, per no perjudicar a *Caridad* constituheixen tota l'obra, de la qual no se 'ns acut dir mes que una frase:—Aixís com hi ha quientos blaus, hi ha comedias lilas, y *Caridad* es una d'ellas.

Aixó sí, l'Echegaray petit hi recargola de tant en tant alguna de aquellas ocurrencias xistosas, qu'ellas solas valen els drets de representació.

Entre 'ls intérpretes sobresortí 'l Sr. Diaz de Mendoza, qu'encarná un vell desconfiat y escéptic de una

PRIMER ANIVERSARI DE LA MORT DE MOSSEN JACINTO VERDAGUER

Estat actual de las obras de lo que ha de ser la seva tomba definitiva.

manera acabada. Es la primera volta que interpreta un paper de característich, lo qual prova la ductilitat del seu talent. En quant á la Guerrero no lográ sortirse de la falsetat del tipo que representá, Tal com l' autor vá crearlo, ella l' conserva.

**

Y anem al tercer, el qual en rigor no es estreno sino una refundició. No 'ns atrevíam á dir si *La mujer de Loth* de 'n Sellés ha guanyat ó ha perdut ab el treball que l' autor s' ha prés arreglantla. Conservém del seu estreno un recort molt semblant al que s' conserva de un vistós ramellet de focs artificials, y un recort idéntich ens deixarà la refundició.

En Sellés es un escriptor brillant; pero no basta aixó per arribar á autor dramátich. Aixís la tesis de la seva obra y la manera com es conchuida en son desarrollo, pugna continuament ab la realitat de la vida. Tot está compost de manera que 'ls personatjes, puguin anar trayent de las sevas bocas imatjes y frases á dojo. Casi sempre parla la imaginació; la passió pocas vegadas ó may. En certs moments sembla entaularse entre ells un renyit certámen de metàforas.

Aquesta es la forsa del autor. En cambi, quina manera mes precipitada, mes poch hábil y mes tortuosa y fosca de conchuir tot l' acte tercer. ¡Y quins monólechs més interminables!

Algunas de las frases mes agudas, dels conceptes mes vius entusiasman al públich, sense que may l' arribi á interessar l' ánima de l' obra. La vestidura predomina per damunt de tot. Que la institutriu se casi ab el compte ¿que 'ns importa? Lo que mes atrau es lo qu' ella y ell diuben... ó millor encare lo que diu l' autor, puig es l' autor sempre l' qui está en escena, es l' autor sempre l' qui parla.

Com á obra dramática *La mujer de Loth* mira endarre-
ra, y vegin, també s' converteix en estatua.

La Guerrero y en Díaz de Mendoza la representaren ab verdader carinyo, acentuant las frases qu' esmaltan el diálech, y prestant cert calor de vida, á algunas situacions que ben poch ne tenen.

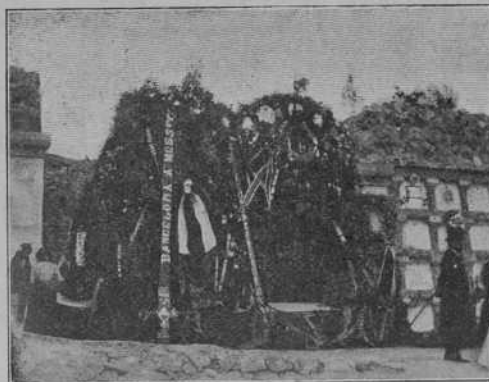
EN LOS DEMÉS TEATROS

Cap novetat. Es á dir, sí, alguns cambis de casa.

Al *Gran-via* comensa desde demá una tungada d' ópera, baix la direcció del mestre Goula Fité, inaugurantse ab *Aida*.

La societat Bach de Roda portantli una corona.

La sepultura provisional del gran poeta, en el primer aniversari de la seva mort.

DEMANANT LLENYA

—Sr. Boladeras, ¿qué le parece que hi podemos tirar al foch de Sant Chauan?

—¿Vols créurem á mí? Týrahi tota la Casa de la Vila.

Alguns dels elements sarsueleros que funcionavan en el Teatro del carrer de las Corts, entre 'ls quals s'hi conta la bella Belén, se'n han anat al Nou Retiro. Per salts aixís, no hi ha com *Las Pulgas*.

Un aconceixement.

L' eminent Zacconi, trobantse de pas á Barcelona dona dos úniques funcions á *Romea*, á preus módichs, l' una demá dissapte y l' altra demá passat diumenje. Sembla que s' ha decidit á donarlas, per haverli demanat en Borrás qu' es un dels seus mes grans admiradors. No duptém que 'l públich que 'n diríam *popular* donará una lliadó al encopetat, que últimament va tractar á n' en Zacconi ab un desdeny digne sols de la seva ignorancia.

N. N. N.

LA BONA-VENTURA

A mí una gitana blanca
m' ha dit per bona ventura:
«Tu suerte ha de sé má negra
que la solana de un cura;
pero tú adivinará
las cosas má jintrincadas.»

Y aixó es vritat, de petit
ja endevinava xaradas;

Després, exercint aquesta
gimnástica cerebral
he adquirit la ciencia oculta
ab domini tan cabal,
que al meu adormit cervell
sols dihentli: «*Surge et ámbula*»
sab esbriná 'l pervenir
molt millor que cap *Sonámbula*.

Vingan á mí, donchs, tots quants
vulguin exercutá 'ls designis
mes ignots. Qui no vol llum,
á aná á las foscas resignis;

Qui tingui cor per saber
lo que 'l destí li prepara,
que s' acosti ben aviat;
ara es el momet: ¡Ara, ara!

Las noyas solteras, jovas
y guapas, si volen ferme
cap pregunta reservada,
que vinguin en primer terme;

Jo 'ls diré qui las estima;
quí 'ls vol mal y qui 'ls vol bé;
Jo 'ls diré tot lo que vulguin...
¡Tantas cosas els diré!

Que vinguin en segón lloch

las casadas infelissas,
que per calmá 'l seu sufrir
faré seguras pesquissas;

El motiu dels seus disgustos
sabrán en qué consisteix;
per qué l' home surt als vespres,
y per qué las aburreix;

Que vinguin totas las donas
que estan ja cuytas y fartas
de *mágichs*, *clarividentas*
y tiradoras de cartas;

Tots els tristos, tots els pobres
plens y agoviats de dolors,
que vinguin á buscá 'l alivio
segur pels seus mals humors;

Vingui tothom sens temensa,
que no es cap *papa dinero*;
No 's tracta de cap xerrayre
ni d' *empfrich curandero*;

Aixó no es atentatori
ni ataca á la integritat
del *fondo* de las butxacas,
ni á cap dret, ni á cap *torsat*;

La moral y la salut
aixó ab l' interés concilia;
Aixó jamay podrá ser
la ruina de cap familia;

Aixó no entenebra el cap
ni pertorba la conciencia;
Aixó 's basa en el Progrés,
en la Vritat y la Ciencia;

Parlaré sense misteris
caóticis ni terrorífichs:
¡Res de fosca y bruixería!
¡Tot termes clars y científichs!

Sabrán vritats ignoradas;
veurán las cosas may vistas,
y intercalats en els textos
sentirán la mar de *xistas*.

A costa de la gent crédula
jo no pretench fer diners:
Si volen *Bona-ventura*
vugin venint, caballers,

EL CRIT DE L' AGRICULTURA

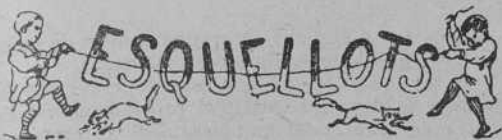

—¡¡¡Prou aygua!!!... ¡¡¡Prou aygua!!!...

que lliures d' antichs ressavis
gitanesch-tradicionals,
sentirán els meus judicis
psico-crítichs y socials.

Repeteix que no soch
cap xarlatán ni trapella...
Tot plegat costa no més
deu céntims que val LA ESQUELLA.

PEP LLAUNÉ

Per últim ha sortit una R. O. obligant als marmessors de D. Pau Gil, á donar comptes de la seva gestió, á la Junta Provincial de Beneficencia.

Varias vegadas els hi havíam posat els dits á la boca, incitantlos á explicar-se, sense que may, ni 'l Sr. Ferrer y Vidal (D. Joan), ni 'l Sr. Sivatte (D. Manuel) se donguessin per entesos.

Veurém si la Junta Provincial de Beneficencia, armada de una R. O. es més afortunada que nosaltres y logra esbrinar els següents extrems:

A quín liquit ascendí 'l generós legat del testador.

Quíns auments tingué ab el cambi dels franchs en pessetas.

Quíns interessos reedituá, durant el llarch període de temps en que 'ls marmessors el tingueren en son poder.

Quíns ventatjas representa l' adquisició de uns terrenos en las Cortes de Sarriá, y la seva permuta per uns altres situats en la Travessera de Sant Martí, y si no representan ventatjas, quíns pérduas implican, y qui vé obligat á compensarlas.

Y finalment: fins á quín punt hi havia dret de conferir el projecte y construcció del Hospital, més que sigui á la gloria més legítima de la nostra terra, faltantse, segóns sembla, á las prescripcions imposades pel testador.

Tot aixó ho ha de aclarir la Junta Provincial de Beneficencia, prenent la representació dels pobres de Barcelona.

Y en aquest punt tingui en compte una consideració: que aquí y á tot arreu, els pobres tenen dret á ser exigents.

No fassi com *La Perdiu* que ni compte ha donat fins ara de una disposició que tant interessa á Barcelona y á la causa de la moralitat.

Obri la Junta ab energia, y veurém si aquest pájaro 's decideix á treure 'l cap de sota l' ala.

LA VERBENA DE LA PERDIU

LA GLORIA MES LLEGÍTIMA:—*¿Y por qué no has venido conmigo, yo que tanto te lo supliqué?*

EN SUÑOL:—*Perque sou una colla de neulas, y no 'm faig ja ab mes gent de La Veu.*

L'arcalde Boladeres té cops amagats. Dilluns va reunir á tota pressa als regidors, al objecte de comunicals'hi un assumpto de la major importancia.

Creyan uns que 's tractava del rebregat *honort* municipal.

Altres se figuravan qu'era qüestió dels milions que l'Estat reclama de la Pubilla, sense permetre que la Pubilla li reclami 'ls qu' ell li deu.

Altres, en fi, s'imaginavan qu'era cosa de aquells propietaris que pretenen reivindicar els terrenos de la derruhida Ciutadela.

En fi: no entreveyan sino misteris... y tots els misteris de dolor.

Donchs, no, senyors. Els misteris aquesta vegada eran de gloria.

El Doctor Bonet va visitar al govern, que com tothom sab está bastant malsit.

—¿Qué podém pendre, Sr. Doctor?—va preguntarli en Silvela.—En la regió de Barcelona la situació 's troba que casi no pot respirar.

El Doctor, després d'examinarla, li va descobrir un tumor tremendo, gros com la montanya de Montjuich. Y desseguida va prescriure 'l remey:

—¿Vol trobarse bé? Treguis aquest bulto. Cedeixi'l á la ciutat.

Y ara, diu el Sr. Boladeres, que 'l govern se disposa á cedir á Barcelona las sevas pertenencias de la montanya de Montjuich, ab inclusió del castell. Al obrar aixís creu que 'l deixarán respirar; y que si 's realisa una projectada visita, els barceloníns alzarán el crit de ¡Viva el rey!

No será tant; pero, en fi, Deu n' hi doret!

Ab el títul de «El Siglo», y al peu mateix d' hont paran els tranvías, va obrirse fá uns tres mesos un

elegant *puesto* de periódichs en el carrer Major de Gracia. Aixó no té res de particular. Lo que sí es curiós que ab tan poch temps s' ha fet una parroquia gran com no podía esperarse. Y es que 'l kiosco «El Siglo», además de estar molt ben provehit y de tenir un *servey* admirable, dona al públich, en forma de rifas y regalos, carretadas de duros á tres pessetas.

¡Ahora lo comprendo todo!

Fá més de un any que ocorregué la mort de mossén Cinto, gloria de la literatura catalana.

Y en tot aquest temps hem estat esperant que 'ls *companys de causa* realisessin el projecte d' erigirli aquell monument, qual emplassament y forma, va donar lloch á las manifestacions que *La Perdiu* recullia en las sevas columnas, posant en prempsa la imaginació dels seus lectors.

Pero 'ls *perdigots*, tan pródichs en ideas, no van tenir may la de afluixar ni una malla.

La iniciativa l' acaba de pendre la Diputació provincial, publicant una sentida allocució, y destinant al monument una suma de importancia.

Ha arribat l' hora de saber, en quant aprecian els *companys de causa* la gloria del més agregi poeta catalá.

Si no fan lo que varen fer pel Doctor Robert, se 'ls haurá de dir:—¡Deséuvos!

L' enterro de Mossén Cinto, descrit pel perdigot Sr. Nadal, en l' Ateneo:

«Al morir, nosaltres l' hauríam volgut ben aprop nostre, vora aquell mateix niu de sa naixensa, al peu de la iglesia abont l' havían batejat, y enterrarlo allí mateix ab la pompa senzilla y flairosa de las ceremonias camperolas...»

«REINAR DESPUES DE MORIR»

—Es mort com l' *Inés de Castro* y encare, poble, t' hi humillas!...

¿Que no veus que son canyetas lo que ans eran pantorrillas?

PALINODIA

—¡Perdónime, senyors malalts pobres! Entre 'ls disgustos que 'm dona la *Lliga*, y 'ls que 'm dona en Rusiñol, y 'ls que 'm dona en Cambó y 'ls que 'm dona *La Perdiu*, no tinch cap, ni temps, ni humor per pensar ab hospitals.

Es á dir, el volian sustreure á l' homenatge del poble de la capital de Catalunya.

«Pero Deu—afegeix el Sr. Nadal—disposá las cosas d' una manera distinta.»

Lo qual demostra que Deu no vol estar ab ells.

«Y volgué que tots, fins els qui per tendencias poch religiosas, no semblava que haguessen d' esser amichs seus, volguessen per ells son últim alé de vida, y finalment sas mortals despullas.»

¡Quina llissó pels hipócritas, qu' en nom de las tendencias religiosas, l' atormentaren, fentli sufrir mort y passió!

Continúa cantant el *perdigot*:

«La gran ciutat, en nom de tota la nació catalana, tributá al cos inanimat els honors deguts al Rey de la poesia, y fins l' Estat se cregué en el deber de figurar en aquella professó que tenia més de marxa triomfal que d' enterro.»

«Pero davant de tots hi anava la Creu, aquella Creu de Jesucrist ab que sempre havia senyat sos versos, aquella Creu en que algunas vegadas hauria volgut morir, y els clergues cantavan el *Libera me Domine*, al voltant de aquell bagul faixat ab las flors del mon, passatjeras y moridoras com els llums de la fúnebre carrossa.»

El Sr. Nadal olvida un últim detall. Suplimlo nosaltres.

A n' aquells clergues que cantaven el *Libera me Domine*, Deu no 'ls liberá de la tentació de presentar al Ajuntament el compte del enterro.

¡L' estimavan molt al seu company de comunitat!

Vels'hi aquí que 'l famós actor francès Mr Antoine, que va anar á Madrid á donar algunas funcions, no ha vingut á la culta Barcelona, á la ciutat ab vistas á Europa.

¿Y per qué no ha vingut?

Senzillament perque dels Zacconis escarmentats, ne surten els Antoinés advertits.

En aquesta ciutat tan rica no hi ha ambient artístich, que puga animar á las celebritats escénicas.

En lo successiu, es molt probable que totes passin de llarch com Mr. Antoine.

Es á dir: fent el *Toni*.

Bastá que 'l Sr. Iglesias donés á la escena son cebrat drama *Els Vells*, perque un autor n' escrigués un altre titulat: *Els Joves*.

Alsa, autors; má á la ploma, qu' encare 'n queda un altre per escriure. Un altre que podria titularse: *Els de mitja edat*.

Una filla 's desespera, perque 'l seu pare 's nega á consentir que tingui relacions ab un jove.

—Desenganyat, noya—li diu—no ho puch permetre de cap manera: perque una de dos: ó t' estima per tu, prescindint del dot, ó t' estima pel dot, prescindint de tu. Si ho fa per tu, no li puch donar la teva má, per burro; y si ho fa pel dot, tampoch li puch donar, per interessat.

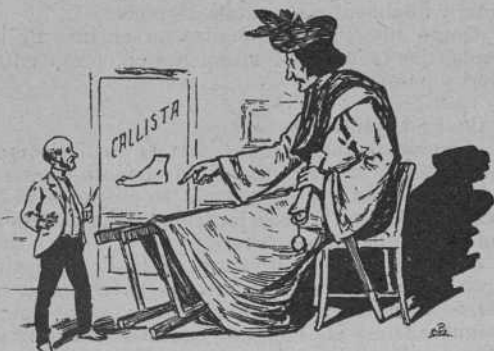
SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*A-re-nas*.
- 2.ª ANAGRAMA.—*Graduador—Guardador*.
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La cara de Dios*.
- 4.ª ROMBO.—

F
C A P
C A B R A
F A B R I C A
P R I M A
A C A
A
- 5.ª CONVERSA.—*Pestánaga*.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Segons la gent los encens*.

¡POBRE GEGANT!

—Cuyti, tallim las duricias, que ab el tragí d' aquesta ditxosa octava tinch uns peus que no 'm puch aguantar.

XARADA

Es lletra la primera
y també la segona,
musical la tercera
y 'l tot un nom de dona.

F. JOANET

ANAGRAMA

Me penso no fer cap mal
retrocedint resignat
d' algún erro, sí, avisat,
malament tot que total.

J. COSTA POMÉS

TRENCA-CLOSCAS

V. UNSAS
LEÓN

Formar ab aquestas lletres lo títul d' una sarsuela.

A. CABARACH BIOT

COPA NUMÉRICA

1 2 3 4 5 6 7 8.	—Carrer de Barcelona.
7 6 7 8 4 7 8 5.	—Nom d' home.
1 7 4 7 8 5 6 7.	— » dona.
7 6 4 2 6 5 6 7.	— » »
7 6 4 2 6 5 7 8.	— » » (en plural).
7 6 4 2 6 5 6 2.	— » home.
1 7 8 7 8 8 7.	— Carrer de Barcelona.
4 7 3 3 2 8	— » »
4 5 7 6 7	— Poble catalá.
3 2 1 7	— Carrer de Barcelona.
6 7 8	— Tots ne tenim.
4 5 7	— Nom parentiu.
2 1 7	— Animal femení.
4 2 8	— Classe d' enfermetat.
4 2 3 2	— Fiera.
7 6 5 4 7	— Nom de dona (en diminutiu).
3 2 8 7 3 5	— » »

QUIMET PUJOL

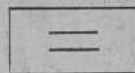
CONVERSA

- ¿Vols venir Quím?
—¿Ahont Joseph?
—Al Port'á despedir á mon germá qu' avuy se embarca.
—¿Y ahont vá?
—Home si entre 'ls dos ho havém dit.
—Pero escolta, y quin germá es 'en Manel?
—No, 'l que t' acabo de dir.

PERE MONT

GEROGLÍFICH

×

—

A D A

R. AREGALL

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

LA SEGADORA

—Pa será á no tardar gayre
aquest blat que ara hi cullit:
sigui qui sigui 'l que 'n menji,
¡bon profit!